

УНІКАЛЬНІСТЬ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО КОДУ ПРОЗИ НАТАЛЕНИ КОРОЛЕВОЇ КРІЗЬ ПРИЗМУ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1 (49)

УДК 008:821.161.2-3.09Королева

DOI:10.24144/2663-6840/2023.1(49).59–63.

Ковпик С. Унікальність культурологічного коду прози Наталени Королевої крізь призму інтертекстуальності; кількість бібліографічних джерел – 9; мова українська.

Анотація. У статті йдеться про унікальність культурологічного коду як системи та його інформаційну наснаженість у прозі Наталени Королевої крізь призму інтертекстуальності. Мета статті полягала в тому, щоб дослідити шляхом аспектного аналізу зміст основних культурологічних кодів, які втілені в жанрах малої прози Наталени Королеви крізь призму інтертекстуальності. У результаті дослідження тексту оповідання «Міраж» виявлено, що інтертекстуальні покликання на історичних осіб (шах Джіан Агір), географічні назви (гора Дамавенда) створюють локально-темпоральну єдність художнього тексту. А в оповіданні «Циганський великодень» виявлені важливі елементи культури циган: обряди святкування циганського великодня.

Через низку геотопів (географічні місця, відштовхуючись від яких, автор літературного тексту створює часопросторову багатовимірну матрицю, що є засобом організації просторової структури, точніше її образу) в оповіданні «Згадки про мої подорожі» Наталена Королева презентує інформацію про культурологічні коди як значущі для тої чи тої національної спільноти. Згадка історичних імен, які на глибинному ментальному рівні підключають читача через інтертекстуальні мовні знаки, апелює до певного національного культурного простору.

Помічено, що Наталена Королева, подаючи власні спостереження за специфікою буття різних країн, формує в читача уявлення про геоетичне докільля тої чи тої країни. Прийоми інтертекстуальності письменниці використовують задля ефекту переконливості чи підсилення враження читача щодо опису того чи того факту.

Репрезентуючи матеріальну культуру мешканців, представників тої чи тої нації, Наталена Королева повсякчас виявляє власне замилювання звичаями, традиціями народів світу. Інтертекст у прозі Наталени Королеви реактуалізує різні етнічні культурні цінності, котрі з певним часом відійшли в забуття, а також сприяє кращому осмисленню етнонаціональних традицій.

Ключові слова: Наталена Королева, інтертекстуальність, культура, код, смисли, повсякдення, художня проза.

Постановка проблеми. На жаль, ім'я Наталени Королевої українцям стало відомим лише у 1988 році. Професор Олекса Мишанич першим звернув увагу українських літературознавців на поетичність письменниці. Учений започаткував системне вивчення творчості Наталени Королевої, акцентувавши увагу на особливостях її унікального стилю та охарактеризувавши його як «дивосвіт». І справді, світобачення письменниці було дивовижним, адже художня інформація в її творах синтезувалася з міфів, легенд, переказів, біблійних сюжетів.

Відзначимо, що за останні три десятиріччя творчість Наталени Королевої стала об'єктом ґрунтовних літературознавчих досліджень М. Гірняка, Ю. Ковальчук, О. Мишанича, Т. Смушак, О. Фірман, І. Чорби та інших. Аналітичний огляд праць, котрі присвячені творчості Наталени Королевої, показав, що переважна більшість розвідок були сфокусовані навколо форм втілення індивідуального світобачення письменниці в художній творчості, адже саме завдяки такому сприйняттю реального та вигаданого світів їй вдалося створити унікальні художні образи та моделі історичних постатей, увести до текстів художніх творів міфи різних народів світу, біблійні сюжети, агіографічні сказання. Більше того, її творчість – це синтез східних та західних культурних кодів, а процес прочитання творів Наталени Королевої – цікава мисленнева операція, що ґрунтується на розшифруванні смислів культурних

кодів, які були закладені авторкою в художню тканину твору. Реалізація унікального світобачення Наталени Королевої відбувалася завдяки використанню низки інтертекстуальних прийомів.

Саме інтертекстуальність стала прикметною рисою художньої літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття. На думку О. Переломової, «у концепції постструктуралізму, яка лежить в основі постмодерного світобачення, інтертекстуальність тісно пов'язується із положенням про те, що світ є текстом. Відповідно вся культура людства розглядається як єдиний текст, включений у буття, тобто як певний єдиний інтертекст» [Переломова 2008, с.14].

У текстах художньої літератури «...згадка (у вигляді алюзій, ремінісценцій) про культурно значущі для всієї національної спільноти імена, які на глибинному ментальному рівні підключають читача через інтертекстуальні мовні знаки до спільного національного культурного простору, або інші експліцитно фіксовані в текстах знаки лінгвокультурних кодів інтертекстуальності українського художнього дискурсу (заголовки та епіграфи художніх творів – прямі й трансформовані цитати зі Святого Письма або фольклорних творів)» [Переломова 2008, с. 9]. Тож інтертекст репрезентує культурні коди, реактуалізує різні етнічні культурні цінності, котрі з певним часом відійшли в забуття. Сучасний художній текст допомагає ознайомити читача з етнонаціональними традиціями, збагачує пізнавальні

можливості реципієнта, розвиває уявлення про навколишній світ.

Унікальність інтертексту полягає в тому, що він трансформує інформацію в коди, конкретизує її. Процес трансформації інформації в коди відбувається значною мірою під впливом культури суспільства, саме тому в суспільній системі маємо справу з культурними кодами.

Культура – це система таких сформованих природою і зафіксованих у генетичній пам'яті людини, а також сформованих суспільними умовами, причинами й цілями регламентацій цінностей і пріоритетів, які ще від природи спрямовані й призначені для виживання й самоутвердження людини чи людської спільноти. А будь-яка система передбачає передачу інформації, її кодування, тобто перетворення інформації на систему кодів. Код при цьому розглядається як універсальний спосіб відображення інформації під час її зберігання, передавання та обробки у вигляді системи відповідностей між елементами повідомлень і сигналами, що за їхньою допомогою ці елементи можна зафіксувати [Ковалік 2020]. Культурологи розглядають культурні коди як знакові системи, у яких зреалізовано архетипи колективної свідомості. Тож культурний код передає надпотужний смисл, який виводиться зі взаємної згоди користувачів коду, що мають спільний культурний досвід. Культурний код – це універсальна система смислів, які охоплюють усі сфери діяльності людини та є всеосяжними.

Донині відсутня класифікація універсальних базових культурних кодів. Етнокультурологи визначають близько тридцяти культурних кодів, а от фразеологічна школа В. Телії нараховує їх набагато більше. У системі культурних кодів визначають такі: тілесний код, антропний код культури (номінації людини в її фізичних та функціональних іпостасях, які позначають різні аспекти діяльності людини та її якісні і кількісні характеристики, фізичні, емоційні стани), предметно-артифактний код, що пов'язаний зі стереотипами сприйняття й оцінювання предметно-просторового світу, що оточує людину, природний код культури українців, котрий, на нашу думку, пов'язаний із різними явищами природи: грім, блискава, буревій, зорепад, землетрус тощо, харчовий код – це системи практик харчування різних етносів, традиції приготування страв, страви-символи тощо.

Аналіз досліджень. Жвавий інтерес до творчості Наталени Королевої в українському літературознавстві в останнє десятиріччя XXI ст. засвідчив, що самотні твори письменниці можна досліджувати з різних позицій.

Одне з останніх дисертаційних досліджень О. Фірман присвячено комплексному аналізу різножанрового прозового спадку Наталени Королевої крізь призму художнього мислення авторки. Дослідниця окреслила специфіку генологічної свідомості письменниці в процесі модернізації прозових жанрів. Прикметно, що особливу увагу вчена приділила ролі авторефлексії як засобу національної ідентичності, концепту самості та відчуження в її

самотній прозі, а також здійснила контекстуальний та інтертекстуальний аналіз малої і великої прози Наталени Королевої [Фірман 2019].

У площині обраного нами ракурсу дослідження привертає увагу праця К. Бусласевої «Космологічні міфомотиви: бінарна опозиція «вода»/«вогонь» як вияв пантеїстичності світосприйняття в творчості Наталени Королевої», у якій авторка розглядає взаємодію міфологем води й повітря, уможливило усвідомлення образу України як прадавньої держави, що існує ще із золотого віку, «коли не було чвар і несправедливості, коли жили “дикі люде»» [Бусласева 2007, с. 54].

Проблему інтертекстуальності прози Наталени Королевої останнім часом активно порушує у своїх статтях Ю. Ковальчук, акцентуючи увагу на тому, що інтертекст є ключовим прийомом у творчості письменниці для «...створення власного інтерпретаційного «дивосвіту», зокрема, у збірці оповідань “Легенди старокиївські”» [Ковальчук 2020, с. 166]. На нашу думку, «дивосвіт» у творах Наталени Королевої зітканий у мереживо культурологічних кодів, котрі репрезентують нову художню інформацію реципієнтові.

Тож **мета дослідження** полягає в тому, щоб шляхом аспектного аналізу дослідити зміст та систему культурологічних кодів та їх інформаційну насаженість у прозі Наталени Королевої.

Методи дослідження. З метою аналітичного осмислення змісту культурологічних кодів та визначення рівня їхньої інформаційної насаженості в оповіданнях Наталени Королевої використані такі методи: аналітичний огляд, аспектний аналіз, синтез.

Виклад основного матеріалу. В оповіданні «Запорожець» згадка про пустелю, верблюда у реципієнта породжує асоціації зі Стародавнім Єгиптом, бо саме ці атрибути біоморфічного коду належать до системи культурних кодів єгиптян. А от запорожець, чумаки презентують код національного героя в українців. Надаремно авторка згадує «*праведний дух Сірковий*» [Королева 2020, с. 11], який відносить читача до історичного минулого українців часів Запорізької Січі. У тексті оповідання також є згадка про лист запорожців турецькому султану. Згадка про лист 1676 року апелює до народного міфу про гідну відповідь козаків султану Османської імперії, а ще нагадує реципієнтові про культурно значущі для української нації події, котрі на глибинному ментальному рівні підключають читача через інтертекстуальні мовні знаки до спільного національного культурного простору.

В оповіданні «Міраж» репрезентовано культурологічний код Персії, де лексеми «караван», «смаргадові ящірки», «пустеля» вказують на невід'ємні символи перської культури. У структурі тексту оповідання згадка про них має відповідне художнє вираження: «клубок шляху», «мовчання й пустиня» та ін. Саме така активізація належних мовностилістичних засобів одразу вводить читача у світ життя караван-баші. Інтертекстуальні покликання на історичних осіб (шах Джіан Агір), географічні назви (гора Дамавенда) створюють локально-темпораль-

ну єдність художнього тексту, вводять читача у світ культурного простору Сходу.

Рясніе згадками про атрибути культури циган оповідання «Циганський великдень». Письменниця описує те, як цигани збираються на вшанування пам'яті своєї патронки Святої Сари і влаштовують справжнє свято. Наталена Королева особливими смислами наділяє світ життя ромів, що в незвичний для неї спосіб вшановують Святу Сару, яку вважають своєю матір'ю.

Звичайно, що біоморфний код циган реалізований в образі їхньої улюбленої тварини – коня. Кінь для циган не лише символ соціального статусу, престижу для чоловіків, а й необхідна для повсякденного кочового способу життя тварина. Ще одним атрибутом культури циган є протяжний спів, котрий передає тугу та сум за померлим.

Репрезентуючи картину циганського великодня, письменниця виявляє своє ставлення до циган: «*Безбатченки!.. Розсіяні по цілому світі, й ніде не бувають «вдома». Чи дійсно, “з ґрунту”, з психічного ґрунту цигане – без винятку всі злодії, дурисвіти, негідники, що по всіх закутинах світу несуть «свою славу»? Принаймні тут, принаймні сьогодні – вони інші*» [Королева 2020, с.64]. У цих роздумах відчутне щире бажання авторки зрозуміти сутність циганської ментальності, спроби віднайти світлі та позитивні характеристичні риси представників цієї нації, а також зруйнувати стереотипи, які сформувалися у свідомості інших нації щодо ромів. Відмітила письменниця той факт, що саме під час великодня цигани не займаються збиранням милостині, вважаючи, що ця процедура для них є принизливою: «*Простягаю монету ветхій німецькій циганці з каламутними, як мильна вода, очима. Але баба заплющується: щоб і не бачити спокуси! – воронячим голосом харчить: – Тут “не працюємо”!*» [Королева 2020, с. 64–65].

Серед артефактів культури циган згадується намисто, яке є невід'ємним атрибутом жіночого циганського строю: «*...каскад блискучих бусів і кораликів», «шкляне намисто»* [Королева 2020, с. 66]. Усі ці аксесуари циганського вбрання добре корелюють із семантикою свята, із настроями циган та передають атмосферу урочистості, яка супроводжується таким обрядом: «*Ось гадючкою блиснуло в повітрі шкляне намисто, зірване з смаглявої шиї побожною рукою, – й вже посипався каскад блискучих бусів й кораликів, барвисті сльози екстази...*» [Королева 2020, с. 66].

Отже, Наталена Королева в оповіданні «Циганський великдень» репрезентувала фрагмент святкового та урочистого дійства в циган. Авторка акцентувала увагу на важливих елементах культури циган, виявила позитивне ставлення до обрядів представників цієї нації, оригінально інтерпретувала побачене святкування циганського великодня в Провансі. А з допомогою таких аналітичних прийомів зображення дійсності, як зіставлення, роздум, індивідуалізація, типізація, передала надпотужні смисли культурних кодів ромів та репрезентувала їх на ментальному рівні.

Сюжет оповідання «Хризоліт» сфокусований навколо Єгипту, а саме навколо старовинного храму Дейр-ель Бахарі, на території якого відбувалися розкопки впродовж кількох століть. Свої будні під час роботи у складі експедиції Наталена Королева описує так, начебто це дивовижна або навіть казкова пригода в екзотичному куточку світу, з культурою якого вона знайомить читача невимушено. Оповідачка бере на себе роль гіда.

Авторка-оповідачка з особливим піднесенням звертає увагу на культуру спілкування єгиптян. Муса-фелагт (хлібороб) звернувся до неї так: «*Сідд-хакім*» [Королева 2020, с. 138]. Це означало, що він хоче говорити без свідків, тобто один на один. У цій конструкції жіночий рід від «сіді» (пан), тобто «пані»; хакім – лікар, таку інформацію подають примітки. Співрозмовники навіть віддалилися від решти членів експедиції на таку відстань, аби ті не могли чути їхніх голосів. Хлібороб Муса дістав з рукава свого галабіє щось загорнуто в клаптик синього полотна. Аби читач міг краще уявити єгипетського хлібороба, письменниця використала елементи артефактного культурного коду, а саме згадала галабіє – довгу вільну одягу єгиптян. Цей одяг нагадує нічну сорочку. Її однаково носять і чоловіки, і жінки, тільки жіноча буває звичайно темно-синя. Іншої одяжі, крім цієї, феллаги на собі не мають [Королева 2020, с. 139]. Неабияке значення у культурі єгиптян мав камінь хризоліт, який Муса пропонував оповідачці купити в нього. Авторка детально розкриває читачеві значення, функції цього каміння в культурі та віруваннях єгиптян. Наталена Королева акцентує увагу на силі амулетів із хризоліту: «*Я зрозуміла: Муса вірив у силу амулетів і цим назначив, що бажає мені “всього добра й довгого життя”. Я послухала тієї доброї ради*» [Королева 2020, с. 140].

Цінною для читача є інформація й про культуру виготовлення ювелірних прикрас, які найкраще виробляють у Каїрі. Адже камінь не може довго лежати сам по собі, він має приносити естетичне задоволення для людини саме у складі ювелірного виробу. Звернула увагу Наталена Королева й не те, що місцеві феллаги недоброзичливо ставилися до англійців та американців, тобто до чужинців. Таке ставлення зумовлене тим, що чужинці на феллагів дивилися, як на скотину [Королева 2020, с. 141]. Якщо ж до феллагів по-людськи ставитися, як це зробила оповідачка, то вони сторицею відшкодують за повагу й доброзичливість із боку чужинця. Тож взаємовічливість, як визначальна поведінкова риса єгиптян, формує у читача уявлення про характер представників цієї нації.

Через низку геотопосів (географічні місця, відштовхуючись від яких, автор художнього твору створює часо-просторову багатовимірну матрицю, що є засобом організації просторової структури, точніше, її образу) в оповіданні «Згадки про мої подорожі» Наталена Королева репрезентує інформацію про різні елементи культурологічних кодів націй країн світу. Наприклад, ведучи мову про Іспанію, авторка відзначає: «*“корріди”, бої биків, бувають лише від Великодньої неділі до серпня. І*

«тореро» мусить їздити з міста до міста. Іноді так поспішає, щоб не спізнитись до поїзду, що навіть не має часу передягтись із свого «бойового» гаптованого золотом шовкового одягу. То й передягається вже у вагоні “на цивіля”, як усі “звичайні люди”» [Королева 2020, с. 142].

Подаючи власні спостереження за специфікою буття різних країн, Наталена Королева формує у читача уявлення про геопоетичне довкілля тої чи тої країни: «Греція здавалася мені «безнадійно мертвою» країною, в якій і самі руїни розпадаються порохом. Ніщо ніколи не вдихне в них живого життя. Бо й людям, які там мешкають, це абсолютно байдуже. Минуле їх не цікавить» [Королева 2020, с. 143].

Детально авторка описує одяг мешканців Єгипту, вона акцентує увагу на їхніх характеристичних рисах: «...одягнені в довгі аж до землі темно-сині сорочки, завжди готові до торгів, завжди усміхнені, дарма що життя їхнє далеко не солодке... Вірмени, навпаки, завжди поважні, чорні з обличчя і з чорним волоссям, одягаються переважно в чорну довгу одягу, яка надає їм ще більше вигляду чужинців. Гнучкі, блискучі, гарні сирійці коло мовчазних аристократичного вигляду персів – спокійних, зрівноважених і ніколи не галасливих. Вони завжди у високих каракульових шапках – не мохнатих «папах», але з коротенького, майже у кругленькі кучері закрученого смушку. Чим дрібніший каракуль, тим він дорожчий. Яка б не була спека, шапка лишається на голові перса, бо він переконаний, що ніщо так не охороняє від спеки, а навіть і від соняшного вдару, як ця каракульова шапка. Жиди з пронизливим, але одночасно покірливо-скромним поглядом, неохайні бедуїни, високі абісинці, загорнені в білі плащі й перемішані з кавовогнідими нубійцями – все це змішалось в один потік» [Королева 2020, с. 147]. Саме в цьому й полягає унікальність репрезентації матеріальної культури різних націй у художній прозі Наталени Королевої. Адже одяг, як елемент матеріальної культури, є маркером національної ідентичності мешканців багатонаціонального Єгипту.

Розповідаючи про особливості східних базарів та специфіку торгівлі на них, письменниця подає низку рекомендацій, адресованих реципієнту, готуючи його у такий спосіб до сприйняття *Іншого*. Репрезентуючи матеріальну культуру мешканців Єгипту, Наталена Королева виявляє власне замилювання звичаями, традиціями представників різних націй.

Прийоми інтертекстуальності письменниця використовує задля ефекту переконливості чи підсилення враження читача щодо опису того чи того факту: «Отже, мене, відповідно загризовану на «старшу жінку», прикували, на спосіб Прометей, у кайданах до скелі. І всі залишилися задоволені, у тому числі й я» [Королева 2020, с. 172].

Висновки. Отже, аспектний аналіз оповідань Наталени Королевої показав, що письменниця крізь призму інтертекстуальності репрезентувала культурологічні коди представників різних націй. У текстах оповідань згадки про ті чи ті культурно значущі прізвища, місця, предмети, речі для певної нації реанімують їхні ментальні знання. Інтертекст у прозі Наталени Королеви репрезентує культурні коди, реактуалізує різні етнічні культурні цінності, котрі з певним часом відійшли в забуття, а також допомагає ознайомити читача з етнонаціональними традиціями, збагачує пізнавальні можливості реципієнта, розвиває уявлення про навколишній світ. Письменниця, подаючи власні спостереження за специфікою повсякдення життя мешканців різних країн світу, формує в читача чіткі уявлення про геопоетичне довкілля тої чи тої країни. А прийоми інтертекстуальності письменниця використовує задля ефекту переконливості чи підсилення враження читача щодо опису того чи того факту.

Уважаємо, що жанри малої художньої прози Наталени Королеви є перспективними для вивчення з точки зору ментальності, психолінгвістики, з позицій крос-культурного осмислення практик повсякдення мешканців різних країн світу.

Література

1. Буслаєва К. Космологічні міфотиви: бінарна опозиція «вода»/«вогонь» як вияв пантеїстичності світовідчуття у творчості Наталени Королевої. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: матеріали Всеукраїнської наукової конференції / відп. ред. Сабадош І. В. Ужгород, 2007. Вип. 11. С. 49–53.*
2. Ковальчук Ю. Інтертекст як ключовий прийом створення власного інтерпретаційного «дивосвіту» у збірці оповідань «Легенди старокиївські» Наталени Королевої. *Закарпатські філологічні студії. 2020. Вип. 14. Т. 2. С.161–169.*
3. Ковпик С. Аналіз тексту художнього твору літератури як базис філологічної освіти: навчально-методичний посібник. Кривий Ріг, 2020. 98 с.
4. Королева Н. Життя і творчість у документах та матеріалах (до 120-річчя з дня народження): збірка документів; уклад. та автор передмови І. Тюрменко. Київ: Дельфін, 2008. 88 с.
5. Королева Н. Силует / упорядкув. і прим. Н.І. Лисенко; худож.-оформлювач Т.О. Каложна. Харків: Фоліо, 2020. 252 с.
6. Мишанич О. Повернення. 2-е вид., перероб. і доп. Київ: АТ «Обереги», 1997. 336 с.
7. Переломова О.С. Лінгвокультурні коди інтертекстуальності українського художнього дискурсу: діахронічний аспект: монографія. Суми: Вид-во СумДУ, 2008. 208 с.
8. Смушак Т. Мотив самотності у автобіографічній творчості Наталени Королевої та Ірен Немировської (на матеріалі повісті «Без коріння» та роману «Вино самотності»). *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету імені Г. Сковороди. Серія: Літературознавство. Вип. 3 (79). Ч. 2. 2014. С. 212–225.*

9. Фірман О. Жанрово-стильові особливості прози Наталени Королевої: дис. канд. філ. наук 10.01.01 – українська література. Тернопіль, 2019. 216 с.

References

1. Buslaieva K. (2007) Kosmologichni mifomotyvy: binarna opozyttsiia “voda”/”vohon” yak vyjav panteistychnosti svitovidchuttia u tvorchosti Nataleny Korolevoi [Cosmological myth motifs: the binary opposition “water”/”fire” as a manifestation of the pantheistic worldview in the work of Natalena Koroleva]. *Suchasni problemy movoznavstva ta literaturoznavstva: materialy Vseukrainskoi naukovoï konferentsii / vidp. red. Sabadosh I.V. Uzhhorod. Vyp. 11. S. 49–53 [in Ukrainian].*
2. Kovalchuk Yu. (2020) Intertekst yak kliuchovyï pryïom stvorennia vlasnoho interpretatsiinoho «dyvostvitu» u zbirtsi opovidan «Lehendy starokyivski» Nataleny Korolevoi [Intertext as a key method of creating one’s own interpretive “wonderland” in the collection of stories “Legends Staroikiivski” by Natalena Koroleva]. *Zakarpatski filolohichni studii. Vyp. 14. T.2. S.161–169 [in Ukrainian].*
3. Kovpik S. (2020) Analiz tekstu khudozhnoho tvorù literatury yak bazys filolohichnoi osvity: navchalno-metodychnyi posibnyk [Analysis of the text of an artistic work of literature as the basis of philological education]. *Kryvyi Rih. 98 s. [in Ukrainian].*
4. Koroleva N. (2008) Zhyttia i tvorchist u dokumentakh ta materialakh (do 120-richchia z dnia narodzhennia) [Life and creativity in documents and materials (for the 120th anniversary of the birth)]: Zbirka dokumentiv; ukklad. ta avtor peredmovy I. Tiurmenko. Kyiv: Delfin. 88 s. [in Ukrainian].
5. Koroleva N. (2020) Syluet [Silhouette] / uporiadkuv. i prym. N.I. Lysenko; khudozh.-oformliuvach T.O. Kaliuzhna. Kharkiv: Folio. 252 s. [in Ukrainian].
6. Myshanych O. (1997) Povnennia [Return]. 2-e vyd., pererob. i dop. Kyiv: AT «Oberehy». 336 s. [in Ukrainian].
7. Perelomova O.S. (2008) Linhvokulturni kody intertekstualnosti ukrainskoho khudozhnoho dyskursu: diakhronichniy aspekt [Linguistic and cultural codes of intertextuality of Ukrainian artistic discourse: diachronic aspect]: monohrafiia. Sumy: Vyd-vo SumDU. 208 s. [in Ukrainian].
8. Smushak T. (2014) Motyv samotnosti u avtobiohrafichnii tvorchosti Nataleny Korolevoi ta Iren Nemyrovsky (na materialì povisti «Bez korinnia» ta romanu «Vyno samotnosti») [The motif of loneliness in the autobiographical works of Natalena Koroleva and Irene Nemyrovska (based on the story “Without Roots” and the novel “The Wine of Loneliness”)]. *Naukovi zapysky Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. Skovorody. Seriia: Literaturoznavstvo. Vyp. 3 (79). Ch.2. S.212–225 [in Ukrainian].*
9. Firman O. (2019) Zhanrovo-stylovi osoblyvosti prozy Nataleny Korolevoi [Genre and stylistic features of Natalena Koroleva’s prose]: dys. kand. fil. nauk 10.01.01 – ukrainska literatura. Ternopil. 216 s. [in Ukrainian].

UNIQUE CULTURAL CODE IN THE PROSE OF NATALENA KOROLEVA THROUGH THE PRISM OF INTERTEXTUALITY

Abstract. The research deals with the unique cultural code as a system and its information content in Natalena Koroleva’s prose through the prism of intratextuality. Using aspect analysis this paper focuses on investigating the content of the main cultural codes, which are embodied in the genres of Natalena Koroleva’s short prose. Analyzing the text of the short story “Mirage” it is found that intertextual references to historical persons (Shah Jahangir) and geographical names (mount Damavenda) create a local-temporal unity of the literary text. The short story “Gypsy Easter” reveals important elements of gypsy culture representing the customs of gypsy Easter celebration.

Through a series of geotopos (geographic places, referring to which the author of a literary work creates time and space multidimensional matrix that organizes a spatial structure or its image) in the story “Reminiscences of my travels” Natalena Koroleva presents information about cultural codes as the significant ones for this or that national community. Due to mentioning historical names, which refer to deeper mental levels, the reader is connected through intertextual language signs with a certain national cultural space.

It has been noticed that representing to the reader personal observations on the specifics of different countries Natalena Koroleva forms an idea of the geopoetic environment of this or that country. The writer uses the techniques of intertextuality as a persuasive or strengthening means to impress the reader while describing this or that fact.

Illustrating the material culture of the representatives of this or that nation, Natalena Koroleva always reveals her own fondness for the world customs and traditions. The intertext in Natalena Koroleva’s prose exposes and updates various ethnic cultural values that have been forgotten over the time, and also contributes to a better understanding of ethnic and national traditions.

Keywords: Natalena Koroleva, intertextuality, culture, code, sense, routine, fiction prose.

@ Ковпик С., 2023 р.

Світлана Ковпик – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української та зарубіжної літератури Криворізького державного педагогічного університету, м. Кривий Ріг, Україна; kovpiks@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-6455-5572>

Svitlana Kovpik – Doctor of Philology, Professor of the Department of the Ukrainian and World Literatures Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih, Ukraine); kovpiks@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-6455-5572>